

Yttrande över promemorian Karenstak och högriskskydd - en översyn av karensavdraget och förslag på utökade undantag (Ds 2023:33)

Arbetsgivarverket begränsar sitt yttrande till att omfatta frågor av arbetsgivarpolitisk karaktär. Rubrikerna i detta yttrande följer rubriksättningen i promemorian.

Sammanfattande synpunkter

Arbetsgivarverket bedömer att förslaget om ett sänkt antal karensavdrag under en tolv månadersperiod är en enklare och mer effektiv hantering för att uppnå arbetsgruppens intention med förändringen än till exempel en modell med ett differentierat karensavdrag. Arbetsgivarverket ställer sig därför bakom förslaget i den delen.

Arbetsgivarverket motsätter sig den del i arbetsgruppens förslag som innebär att arbetsgivaren får ta hela kostnaden i form av ökade sjuklönekostnader för det minskade antalet karensavdrag.

Arbetsgivarverket ställer sig bakom förslaget om den nya administrativa ordningen för hanteringen av högriskskyddet som innebär att arbetstagaren ansöker om sjukpenning från Försäkringskassan från första sjukdagen. Arbetsgivarverket ställer sig även bakom förslaget att Försäkringskassan ska underrätta arbetsgivaren om beslutet om högriskskydd.

10 Karensavdragets ändamålsenlighet

10.1 Karensavdragsreformen bidrog till en mer rättvis självrisk

Arbetsgivarverket instämmer i arbetsgruppens bedömning att införandet av karensavdraget som ersättning för den tidigare karensdagen innebär en mer rättvis, likartad och försäkringsmässig självrisk i början av en sjukperiod.

Arbetsgivarverket delar arbetsgruppens bedömning att det generella karensavdraget utgör en viktig funktion för att bland annat motverka ett överutnyttjande av den allmänna sjukförsäkringen och sjuklönesystemet. Karensavdraget är en nödvändig och grundläggande princip i sjukförsäkringen och Arbetsgivarverket vill poängtera vikten av att avdraget även fortsatt fyller denna funktion.

10.4 Återinsjuknanderegeln är motiverad

Arbetsgivarverket instämmer i arbetsgruppens bedömning att nuvarande regler om återinsjuknande fyller en funktion och är motiverade samt att de inte bör förändras för närvarande.

11 Differentierat karensavdrag – en möjlighet?

Arbetsgivarverket instämmer i arbetsgruppens bedömning att ett differentierat karensavdrag baserat på yrke inte är lämpligt. Enligt Arbetsgivarverket finns det en stor risk att en sådan gränsdragning skulle bli mycket svår att göra och att det därmed även skulle medföra en ökad administrativ börda för inblandade aktörer. Arbetsgivarverket ser därför positivt på att arbetsgruppen inte lägger fram något förslag kring en modell för ett differentierat karensavdrag.

13 Förslag om utökade skydd mot inkomstbortfall till följd av karens

13.1 En mer generös begränsningsregel i form av karenstak

Arbetsgivarverket har ingen invändning mot att det som idag benämns allmänt högriskskydd istället ska benämnas karenstak. Arbetsgivarverket instämmer med arbetsgruppen att den föreslagna benämningen bättre speglar vad regeln innebär, det vill säga att det är en begränsning av hur många karensavdrag som kan göras under en tolv månadersperiod.

Enligt Arbetsgivarverkets bedömning är förslaget om ett sänkt antal karensavdrag under en tolv månadersperiod en enklare och mer effektiv lösning för att nå arbetsgruppens intention att förbättra skyddet mot inkomstbortfall för vissa individer än till exempel en modell med ett differentierat karensavdrag. Arbetsgivarverket ställer sig därför bakom förslaget i den delen.

Enligt Arbetsgivarverket är det dock tveksamt om en så stor sänkning av antalet karensavdrag vid ett och samma tillfälle som arbetsgruppen föreslår är lämplig. En alternativ hantering där antalet karensavdrag istället initialt sänks från tio till exempelvis åtta avdrag skulle ge en möjlighet till uppföljning och utvärdering av regeländringen. Om utfallet då visar att förändringen medfört oönskade konsekvenser i form av till exempel ökad korttidssjukfrånvaro så genomförs inte någon ytterligare sänkning av antalet karensavdrag. Om inga, eller marginella, sådana negativa effekter kan påvisas så skulle istället ytterligare sänkning av antalet avdrag då kunna genomföras.

Arbetsgivarverket motsätter sig den del i arbetsgruppens förslag som innebär att det är arbetsgivaren som kommer att få ta hela kostnaden för det minskade antalet karensavdrag i form av ökade sjuklönekostnader om förslaget genomförs i dess nuvarande utformning. Enligt Arbetsgivarverkets mening bör kostnaden för den föreslagna förändringen istället omhändertas inom ramen för den allmänna sjukförsäkringen. En alternativ hantering skulle till exempel kunna vara att arbetstagaren får ansöka hos Försäkringskassan om ersättning för de karensavdrag som överstiger karenstaket istället för att arbetsgivaren ska betala sjuklön utan avdragen karens.

Arbetsgivarverket anser att arbetsgivare redan idag har tillräckligt starka och kännbara ekonomiska incitament att förebygga sjukfrånvaro, vidta åtgärder för att förkorta sjukfallen och återföra sjukskrivna personer i arbete. Förutom de kostnader som uppstår i samband med arbetslivsinriktad rehabilitering har arbetsgivaren bland annat kostnader i form av det produktionsbortfall som uppstår vid sjukfrånvaro, skyldigheten att betala sjuklön enligt både lag och avtal samt rekrytering av ersättare.

Ett utökat kostnadsansvar för arbetsgivare avseende ett sänkt antal karensavdrag skulle medföra ökade sjuklönekostnader som är svåra att förutse för många arbetsgivare. Kostnaderna skulle dessutom främst drabba de arbetsgivare som redan har stora utgifter med anledning av högre sjukfrånvaro hos sina anställda, vilket enligt Arbetsgivarverkets mening skulle vara mycket olyckligt.

13.2 Ändrat namn för och ändrad administration av högriskskydd

Ändrat namn för högriskskydd

Arbetsgivarverket har inte något att invända mot att det som idag benämns särskilt högriskskydd istället endast ska benämnas högriskskydd. Det är en logisk följdändring om förslaget att ta bort begreppet allmänt högriskskydd genomförs eftersom det då saknas ett behov av att särskilja de två begreppen.

En enklare och mer effektiv administration av högriskskyddet

Arbetsgivarverket ställer sig bakom förslaget om en ny administrativ ordning för hanteringen av högriskskyddet enligt sjuklönelagen. Enligt Arbetsgivarverkets bedömning skulle det innebära en administrativ lättnad för arbetsgivare att inte först behöva betala ut sjuklön för sådan tid som en arbetstagare omfattas av ett beslut om högriskskydd och sedan i efterhand söka om ersättning för detta från Försäkringskassan. En ordning där arbetstagaren själv i stället hänvisas till att ansöka om sjukpenning från första dagen i sjukperioden bör kunna bidra till en enklare och mer effektiv hantering av högriskskyddet.

Ändrad administration medför nya skyldigheter för Försäkringskassan och arbetsgivare

Förslaget om ändrad ordning för administrationen av högriskskyddet innebär även att arbetsgivare behöver anmäla sjukfallet till Försäkringskassan första sjukdagen varje gång då en arbetstagare som omfattas av ett beslut om högriskskydd blir sjuk. För att detta inte ska medföra en alltför stor administrativ pålaga för arbetsgivare så behöver denna anmälan kunna ske på ett mycket enkelt och effektivt sätt. Om förslaget genomförs behöver därför dessa rutiner ses över och göras så enkla och automatiserade som möjligt.

Arbetsgivarverket vill i detta sammanhang uppmärksamma vikten av att arbetsgivare behöver få ta del av arbetstagarens läkarintyg från dag åtta i sjukperioden även i de fall då sjukpenning betalas från första dagen i sjukfallet. Rutiner för att informera arbetstagaren om detta i samband med beslutet om högriskskydd behöver därmed finnas.

En förutsättning för att regelverket kring högriskskyddet ska fungera är att arbetsgivaren får information gällande beslutet och därmed har möjlighet att agera utifrån det. Arbetsgivarverket ställer sig därför bakom förslaget att Försäkringskassan skyndsamt ska underrätta arbetsgivaren om att ett beslut

om högriskskydd har beviljats, under vilken tidsperiod beslutet gäller och att även meddela arbetsgivaren om beslutet upphävs.

13.3 Utökat högriskskydd

Arbetsgivarverket ställer sig bakom förslaget att högriskskyddet ska utökas till att gälla för dem som har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra minst sju eller annars återkommande sjukperioder.

13.6 Behov av informationsinsats om karenstak och högriskskydd

Arbetsgivarverket instämmer med arbetsgruppens bedömning att Försäkringskassan bör få i uppdrag att genomföra informationsinsatser om karenstak och högriskskydd. Kännedomen om nuvarande regelverk är begränsad hos arbetsgivare och behöver förbättras, oavsett om de föreslagna förändringarna genomförs eller inte.

14 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Arbetsgivarverket ställer sig tveksamt till arbetsgruppens förslag gällande tidpunkten för ikraftträdandet av de förändrade reglerna, det vill säga den 1 januari 2025. Det är tveksamt om den administrativa hanteringen hos arbetsgivare och de olika lönesystemen hinner ställas om till den föreslagna tidpunkten så att de förändrade reglerna kan hanteras på ett bra sätt. Det är viktigt att det finns tillräckligt med tid för denna anpassning och Arbetsgivarverket föreslår därför att ikraftträdandet skjuts framåt i tiden.

15 Konsekvensanalys

15.3 Konsekvenser för arbetsgivare

Arbetsgivarverket ifrågasätter slutsatserna i arbetsgruppens analys av de konsekvenser som kommer att drabba arbetsgivare om de nya reglerna genomförs i dess nuvarande utformning. Enligt arbetsgruppen förväntas förslaget om sänkt karenstak medföra ökade sjuklönekostnader för arbetsgivare. På längre sikt förväntas dock den sammantagna effekten av ökade kostnader för karenstaket och minskade kostnader på grund av högriskskyddet i genomsnitt innebära oförändrade och potentiellt minskade sjuklönekostnader för arbetsgivare jämfört med idag.

Enligt Arbetsgivarverkets mening är det dock tveksamt om tillräckligt många arbetstagare kommer att ansöka om högriskskyddet så att det väger

upp de ökade kostnader som förslaget om det mer generösa karenstaket medför. Dels finns det en risk att arbetstagare inte önskar få den sjukdomsstämpel som ett beslut om högriskskydd troligen kan upplevas som. Dels är det troligtvis svårt att nå ut med information och kunskap om regelverket på ett heltäckande sätt så att ansökan görs i alla de fall där arbetstagaren uppfyller kraven för högriskskyddet.

Enligt nuvarande regelverk är ett beslut om särskilt högriskskydd avhängigt en ansökan från den enskilde arbetstagaren, vilket troligen innebär att en stor andel av de som skulle ha varit berättigade till skyddet inte får det. Därmed drabbas även arbetsgivaren i form av sjuklönekostnader som de inte skulle haft om arbetstagaren ansökt om högriskskyddet, vilket enligt Arbetsgivarverket inte kan anses vara rimligt.

Enligt Arbetsgivarverket skulle en möjlig lösning för att komma tillrätta med detta problem kunna vara att Försäkringskassan ges en möjlighet att på eget initiativ, i förekommande fall efter en uppmaning från arbetsgivaren, utreda och besluta om högriskskydd för arbetstagare som uppenbart kvalificerar sig för detta. En sådan ordning skulle troligen bidra till att minska antalet fall där underlåtenhet från arbetstagaren att ansöka om högriskskyddet ger omotiverat höga sjuklönekostnader för arbetsgivaren.

Beslut i detta ärende fattas av generaldirektör Christina Gellerbrant Hagberg. I den slutliga handläggningen deltog chefsjurist Hanna Schmidt, gruppchef intressebevakning Per Åkesson, förhandlingschef Anna Falck, stabschef Anna-Karin Jansson, chef Arbetsgivarutveckling Åsa Krook, kommunikationschef Lars Andrén och socialförsäkringsexpert Hanna Larsson, föredragande.

Christina Gellerbrant Hagberg

Hanna Larsson

Detta beslut har fattats elektroniskt och saknar därför namnunderskrifter.